

Temat 29. Trzecie przykazanie

Człowiek, wezwany do uczestnictwa w mocy stwórczej Boga, doskonaląc świat za pośrednictwem swojej pracy, powinien również przestać pracować dnia siódmego, aby poświęcić go na kult Boży oraz by odpocząć. Niedzielę święci się przede wszystkim uczestnictwem we Mszy Świętej. Kościół wprowadził ten obowiązek, by jego dzieciom nie zabrakło pożywienia absolutnie niezbędnego do tego, by żyli jako dzieci Boże.

21-12-2022

Trzecie przykazanie Dekalogu brzmi:
Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
Nakazuje ono czcić Boga poprzez
akty kultu w niedzielę i inne dni
święteczne.

Niedziela, czyli Dzień Pański

Biblia opowiada o dziele stworzenia
w ciągu sześciu „dni”. Na
zakończenie „Bóg widział, że
wszystko, co uczynił, było bardzo
dobre (...). Wtedy Bóg pobłogosławił
ów siódmy dzień i uczynił go
świętym; w tym bowiem dniu
odpoczął po całej swej pracy, którą
wykonał stwarzając” (Rdz 1,31.2,3).

Dlatego w Starym Testamencie Bóg
ustanowił siódmy dzień tygodnia
jako święty, dzień oddzielony i
odmienny od pozostałych. Człowiek,

który jest powołany do uczestnictwa w stwórczej mocy Boga, doskonaląc świat poprzez swoją pracę, powinien również zaprzestać pracy siódmego dnia, żeby poświęcić go na oddawanie czci Bogu i na odpoczynek.

Podstawową treścią tego przykazania nie jest więc zwykłe przerwanie pracy, ale upamiętnianie i *świętowanie* - czyli przeżywanie jako prawdziwie obecny, w mocy Ducha Świętego - cudów dokonanych przez Boga, dziękczynienie i oddawanie Mu chwały. W stopniu, w jakim sens tego przykazania jest odczuwalny osobiście, przykazanie odpoczynku ukazuje również swoje pełne znaczenie: dzięki niemu człowiek uczestniczy głęboko w „odpoczynku” Boga i staje się zdolny do tej samej radości, której doświadczył Stwórca po stworzeniu, widząc, że wszystko, co uczynił, „było bardzo dobre”.

„I wtedy zaczyna się dzień odpoczynku, który jest radością Boga z tego, co stworzył. Jest to dzień kontemplacji i błogosławieństwa. Czym jest zatem odpoczynek według tego przykazania? Jest to czas na kontemplację, czas na wielbienie, nie na rozrywkę. To czas, by popatrzeć na rzeczywistość i powiedzieć: jakie piękne jest życie! Odpoczynkowi będącemu ucieczką od rzeczywistości Dekalog przeciwstawia odpoczynek jako błogosławienie rzeczywistości” (Franciszek, Audiencja generalna, 5-IX-2018).

Przed przyjściem Jezusa Chrystusa siódmym dniem była sobota. W Nowym Testamencie jest to niedziela, „*Dies Domini*”, Dzień Pański, dlatego że jest to dzień Zmartwychwstania Pana. Sobota oznaczała koniec Stworzenia, niedziela zaś oznaczała początek „Nowego Stworzenia”, które

nastąpiło wraz ze
Zmartwychwstaniem Jezusa
Chrystusa (por. *Katechizm*, 2174).

Uczestnictwo w niedzielnej Mszy
Świętej

Zważywszy że Ofiara Eucharystii
„jest szczytem, do którego zmierza
działalność Kościoła, i jednocześnie
jest źródłem, z którego wypływa cała
jego moc”^[1], a więc dotyczy to także
każdego wiernego, niedziela jest
uświęcona przede wszystkim przez
udział we Mszy Świętej. „Dla nas,
chrześcijan, centrum dnia Pańskiego,
niedzieli, jest Eucharystia, która
oznacza «dziękczynienie». Jest to
dzień przeznaczony na to, by
powiedzieć Bogu: dziękuję, Panie, za
życie, za Twoje miłosierdzie, za
wszystkie Twoje dary” (Franciszek,
Audiencja generalna, 5-IX-2018).

Kościół precyzuje trzecie
przykazanie Dekalogu przy pomocy
następującego przepisu: „«W

niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej» (KPK, kan. 1247)” (*Katechizm*, 2180).

Oprócz niedzieli, głównymi świętami obowiązkowymi - chociaż władza kościelna może, w zależności od sytuacji danego kraju lub regionu, znieść, przenieść lub zwolnić z nakazu w jednym z nich - są: uroczystość Narodzenia Pana naszego Jezusa Chrystusa, uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki, uroczystość Objawienia Pańskiego, uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Świętego Józefa, Świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz uroczystość Wszystkich Świętych (por. KPK, kan. 1246 § 1, *Katechizm*, 2177).

„«Nakazowi uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest

odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego» (KPK, kan. 1248 § 1)” (*Katechizm*, 2180). Przez „wieczorem” należy tu rozumieć okolice kanonicznej godziny niesporów (mniej więcej między 16.00 a 18.00), lub później.

Przykazanie to zobowiązuje wiernych „do uczestniczenia w Eucharystii w dni nakazane, chyba że są usprawiedliwieni dla ważnego powodu (np. choroba, pielęgnacja niemowląt) lub też otrzymali dyspensę od ich własnego pasterza (por. KPK, kan. 1245). Ci, którzy dobrowolnie zaniedbują ten obowiązek, popełniają grzech ciężki” (*Katechizm*, 2181).

Jednocześnie warto wziąć pod uwagę, że kiedy Kościół wzywa do tego minimum uczestnictwa w Eucharystii, konkretyzując tym

samym główny sposób „święcenia dni świętych”, postępuje jak matka, która troszczy się o to, aby jej dzieciom nie brakowało pokarmu, którego bezwzględnie potrzebują, aby żyć jako dzieci Boże: z tego powodu, ponad obowiązkiem, ochrzczeni mają potrzebę i prawo uczestniczyć w celebracji Eucharystii. W *Dziejach Apostolskich* (2, 42) o pierwszych chrześcijanach mówi się, że „trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach”. Władza kościelna stara się właśnie chronić i pielęgnować tę pierwotną żywotność powołania chrześcijańskiego.

Niedziela – dzień odpoczynku

„Jak Bóg «odpoczął dnia siódmego po całym swym trudzie, jaki podjął» (Rdz 2, 2), tak również życie ludzkie składa się z pracy i odpoczynku. Ustanowienie dnia Pańskiego

przyczynia się do tego, by wszyscy korzystali z wystarczającego odpoczynku i czasu wolnego, który mogliby poświęcić życiu rodzinnemu, kulturalnemu, społecznemu i religijnemu” (*Katechizm*, 2184). Dlatego w niedziele i pozostałe święta nakazane wierni mają obowiązek powstrzymać się „od wykonywania tych prac i zajęć, które utrudniają oddawanie Bogu czci, przeżywanie radości właściwej dniowi Pańskiemu oraz korzystanie z należnego odpoczynku duchowego i fizycznego” (KPK, kan. 1247). Chodzi o poważny obowiązek, tak jak jest nim nakaz świętowania świąt, chociaż niedzielny odpoczynek może nie zobowiązywać wobec wyższego obowiązku sprawiedliwości lub miłości. Niemniej jednak, Kościół przypomina, że „każdy chrześcijanin powinien unikać narzucania – bez potrzeby – drugiemu tego, co przeszkodziłoby mu w

zachowywaniu dnia Pańskiego”
(*Katechizm*, 2187).

W niektórych krajach panuje dziś powszechne przekonanie, że religia jest sprawą prywatną, która nie powinna mieć publicznych i społecznych przejawów. Przeciwnie, doktryna chrześcijańska uczy, że człowiek powinien „mieć możliwość swobodnego wyznawania religii prywatnie i publicznie” ^[2].

Rzeczywiście, naturalne prawo moralne, wpisane w serce każdego człowieka, nakazuje „w sposób zewnętrzny oddawać cześć Bogu dla upamiętnienia tego wielkiego, najpowszechniejszego dobrodziejstwa, jakim jest dzieło stworzenia świata” ^[3] (por. *Katechizm*, 2176).

Z pewnością osobisty kult Boga jest przede wszystkim aktem wewnętrznym; musi on jednak mieć możliwość przejawiania się na

zewnątrz, ponieważ dla ducha ludzkiego „niezbędne jest posługiwanie się rzeczami cielesnymi jako, pewnymi znakami, pobudzającymi umysł ludzki do czynności duchowych, jednoczących nas z Bogiem”^[4].

Co więcej, wyznawanie religii musi być możliwe nie tylko zewnątrz, ale także społecznie, czyli z innymi, ponieważ „sama zaś społeczna natura człowieka wymaga, aby (...) wyznawał swą religię na sposób społeczny”^[5]. Społeczny wymiar człowieka wymaga, aby kult mógł mieć wyraz społeczny. „Zadaje się więc gwałt osobie ludzkiej (...), jeśli odmawia się człowiekowi swobodnego, przy zachowaniu sprawiedliwego ładu społecznego, wyznawania religii w społeczeństwie (...). Władza cywilna, której właściwym celem jest troszczenie się o wspólne dobro doczesne, powinna

uznawać życie religijne obywateli i sprzyjać mu”^[6].

Istnieje społeczne i obywatelskie prawo do wolności w sprawach religijnych, co oznacza, że społeczeństwo i państwo nie powinny przeszkadzać, lecz raczej ułatwiać i zachęcać każdego człowieka do postępowania w tej dziedzinie zgodnie z nakazami jego sumienia, zarówno w sferze prywatnej, jak i publicznej, o ile przestrzega on sprawiedliwych granic, które wynikają z wymogów dobra wspólnego, takich jak porządek publiczny i moralność publiczna^[7] (*Por. Katechizm*, 2109).

W tym znaczeniu, „w poszanowaniu wolności religijnej i dobra wspólnego wszystkich chrześcijanie powinni domagać się uznania niedziel i świąt kościelnych za ustawowe dni świąteczne. Powinni wszystkim dawać widoczny przykład modlitwy,

szacunku i radości oraz bronić swoich tradycji jako cennego wkładu w życie duchowe społeczności ludzkiej” (*Katechizm*, 2188). Tak właśnie o tym myślał św. Josemaría, kiedy pisał: „Oto jest twoje zadanie jako chrześcijańskiego obywatela: przyczyniać się do tego, aby miłość i wolność Chrystusa przewodziły wszystkim sferom współczesnego życia: kulturze, gospodarce, pracy i wypoczynkowi, życiu rodzinnemu i społecznemu”^[8].

Każdy bowiem człowiek jest zobowiązany w swoim sumieniu do poszukiwania prawdziwej religii i do jej wyznawania. W tym poszukiwaniu może otrzymać pomoc od innych - co więcej, wierni chrześcijanie mają obowiązek udzielać takiej pomocy przez apostołstwo przykładu i rady - ale nikogo nie wolno zmuszać. Przynależność do wiary musi być zawsze wolna, podobnie jak jej

praktyka (por. *Katechizm*, 2104-2106).

Javier López / Jorge Miras

Bibliografia podstawowa

—*Katechizm Kościoła Katolickiego*, 2168-2188; Jan Paweł II, List Apostolski *Dies Domini*, 31-V-1998.

—Benedykt XVI-Joseph Ratzinger, *Jezus z Nazaretu*, La Esfera de los Libros, Madrid 2007, 176-180 (cap. 5, 2).

Polecane lektury

—Św. Josemaría, Homilia *Traktat z Bogiem*, w *Przyjaciele Boga*, 142-153.

—Franciszek, Audiencja generalna, 8-XI-2017. Jest to początek katechezy papieża o Eucharystii.

^[1] Sobór Watykański II, *Sacrosanctum Concilium*, 10.

[2] Sobór Watykański II, *Dignitatis humanae*, 15; *Katechizm*, 2137.

[3] Św. Tomasz z Akwinu, *Summa Theologiae*, II-II, z. 122, a. 4, c.

[4] Św. Tomasz z Akwinu, *Summa Theologiae*, II-II, z. 81, a. 7, c.

[5] Sobór Watykański II, *Dignitatis humanae*, 3.

[6] *Tamże*.

[7] *Tamże*, 7.

[8] Św. Josemaría, *Bruzda*, 302.

.....